

WAT ZEGT DE BELGISCHE WET OVER DE TOEDIENING VAN EEN NOODSPUIT?

De wet zegt dat:

Wanneer het toedienen van een medicijn een bepaalde specifieke procedure vergt, zoals de noodspuit bij een bijniercrisis, dit aangeleerd moet worden.

Een inspuiting is een verpleegkundige handeling. Het stellen van een verpleegkundige handeling kan als strafbaar beschouwd worden (Art 124 van de WUG/De Wet op de Uitoefening van de Gezondheidszorgberoepen).

Wanneer je een crisis hebt door jouw bijnierziekte, moet je dringend, voor je naar het ziekenhuis gaat, een noodspuit krijgen. Je kan de spuit in het beste geval zelf toedienen, tenminste, als je nog bewust en alert bent.

Vaak is dat niet meer mogelijk en moet er iemand in de omgeving dit doen, nog voor je naar het ziekenhuis gaat of gebracht wordt.

In België is de wetgeving hierover anders dan in Nederland.
Hoe zit dat nu precies?

UITZONDERINGEN OP DEZE WETGEVING MANTELZORGER

Mantelzorgers maken deel uit van de omgeving van de patiënt en bieden langdurige of regelmatige hulp en steun aan de persoon die ze verzorgen en die door gevorderde leeftijd, gezondheidstoestand of handicap kwetsbaar en afhankelijk is.

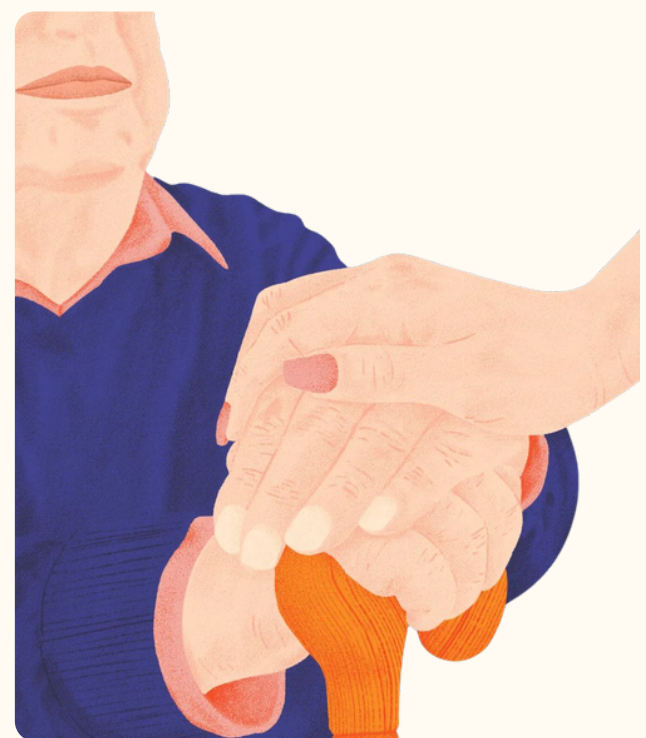
De mantelzorgers hebben een relatie van vertrouwen of nabijheid ontwikkeld, emotioneel of ruimtelijk, met de persoon die ze verzorgen.

Dat kan een familielid zijn, maar ook een buur, een vriend of collega. Mantelzorgers hebben schriftelijke toestemming nodig om medische handelingen te mogen stellen.

In een door een arts of een verpleegkundige opgesteld document wordt toelating gegeven om bij een welbepaalde patiënt een duidelijk omschreven technische handeling uit te voeren (Art 46, § 1, 2).

Het document vermeldt: naam van de patiënt, naam van de mantelzorger, de toegelaten technische verstrekking, de duur van de toelating en eventuele bijkomende voorwaarden(bijvoorbeeld: na toediening van de noodspuit onmiddellijk contact opnemen met de behandelende endocrinoloog of zich naar de spoedopname laten brengen).

Als deze procedure werd gevolgd en de mantelzorger dient de noodspuit toe kan hij volgens de wet niet meer worden bestraft.

HANDELINGEN VAN HET DAGELIJKS LEVEN

Op 29 februari 2024 werd in een ander uitvoeringsbesluit de voorwaarden om een handeling te beschouwen als een handeling van het dagelijks leven vastgelegd waardoor het niet meer tot de uitoefening van de gezondheidszorg wordt gezien en daardoor door iedereen kan gesteld worden.

Spijtig genoeg is de noodspuit niet opgenomen in deze lijst.

<http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/bsluit/2024/02/29/2024001930/staatsblad>

Voor Bijnierpatiënten blijkt dus deze derde uitzondering op de wet rond verpleegkundige handelingen niet mogelijk.

Conclusie: de wet rond technische verstrekkingen aan een patiënt, zoals in ons geval het toedienen van een noodspuit, is zeer complex, maar....

BEKWAME HELPER

Dit statuut zal vanaf januari 2025 een tweede uitzondering op de wetgeving worden.

Een bekwame helper hoeft niet deel uit te maken van de omgeving van de patiënt en is iemand die zelf geen verpleegkundige is. Toch mag die bepaalde verpleegkundige handelingen doen. Dat gebeurt tijdens het uitoefenen van het beroep of bij een vrijwillige activiteit, buiten een zorginstelling.

Deze persoon is gebonden aan een aantal voorwaarden en is wettelijk beschermd om een of meer welomschreven verpleegkundige handelingen uit te voeren bij patiënten.

Bekwame helpers hebben net zoals mantelzorgers een schriftelijke toestemming nodig om medische handelingen te mogen stellen. Ook hier wordt dus door een arts of een verpleegkundige een document opgemaakt waarin toelating verleend wordt om een welbepaalde technische handeling te stellen (Art 46, § 1, 2).

Het document vermeldt: naam van de patiënt, naam bekwame helper, bewijs van opleiding van de toegelaten technische verstrekking, de duur van de toelating en eventuele bijkomende voorwaarden.

Hier is bijkomend ook de schriftelijke toestemming van de patiënt of zijn/haar vertegenwoordiger vereist. Ook worden bij Ministerieel Besluit de technische verstrekkingen, de voorwaarden voor de uitoefening en de opleidingsvoorwaarden bepaald die hiervoor vereist zijn:

<http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/bsluit/2024/02/29/2024001909/staatsblad>

Verder kan een persoon niet verplicht worden om zich te engageren als bekwame helper of om het aangegane engagement aan te houden.

De procedure voor de bekwame helper is heel wat complexer dan deze voor een mantelzorger. Als je de mogelijkheid hebt voor de optie mantelzorger heeft deze optie zeker de voorkeur.

NOOD BREEKT WET OF NIET?

De wet definieert een noodsituatie als volgt: een noodsituatie doet zich voor wanneer er een actueel en ernstig gevaar is voor de gezondheid van een persoon en er geen andere mogelijkheid is om hulp te bieden aan deze persoon dan door een strafbare handeling te stellen.

Iedereen mag dus onder bepaalde omstandigheden personen in gevaar bijstaan en dan een medische handeling uitvoeren waarvoor ze eigenlijk wettelijk gezien geen bevoegdheid heeft en dus strafbaar zou zijn.

Er bestaat zelfs een wettelijke verplichting om hulp te verlenen (Art 422bis tot 422quater van het strafwetboek).

In een situatie waarin een Bijnierpatiënt een noodinjectie hydrocortison nodig heeft omdat deze anders in een kritieke toestand belandt, zal een medische handeling door een niet-medisch opgeleid persoon gerechtvaardigd en dus ook toegelaten zijn. De gezondheid van de patiënt en de dreiging van onmiddellijke schade zijn dan ook voldoende om deze handeling te rechtvaardigen. De niet-medisch opgeleide persoon mag dus een noodinjectie zetten en kan hiervoor niet strafrechtelijk worden vervolgd.

Wanneer de Bijnierpatiënt een SOS-badge draagt met duidelijke instructies op voor de toediening van de noodinjectie, zorgt dat ervoor dat de niet-medisch opgeleide persoon de injectie niet alleen mag toedienen, maar zelfs moet toedienen omdat de patiënt zelf duidelijk aangeeft via zijn SOS-identificatie dat het gaat om een groot gevaar. Als de niet-medisch opgeleide persoon in die situatie de injectie niet toedient, zou hij zich schuldig kunnen maken aan het niet vervullen van de wettelijke hulpverleningsplicht (niet handelen kan dan gezien worden als 'schuldig verzuim') met risico tot strafrechtelijke vervolging.

BESLUIT

Het toedienen van een noodspuit is volgens de wet een handeling die is voorbehouden aan artsen en verpleegkundigen waarop een paar uitzonderingen bestaan als mantelzorger en bekwaam helper als men voldaan heeft aan welbepaalde nogal complexe procedures.

Maar in noodsituaties is het beter te handelen tegen de wet, en je hulpverleningsplicht te laten voorgaan, dan niets te doen "omdat het niet mag", want niet handelen is ook tegen de wet en kan gezien worden als 'schuldig verzuim'.

Wanneer je je als Bijnierpatiënt met een SOS-badge identificeert bestaat er geen onduidelijkheid over de definitie 'noodsituatie' tijdens een crisis wat de persoon die de noodspuit toedient in principe wettelijk beschermt.

Als de noodspuit door omstandigheden toch niet door jezelf of iemand uit jouw omgeving gezet kan worden bel dan onmiddellijk de hulpdiensten met de vermelding dat het gaat om een Bijniercrisis zodat via de MUG (Mobiele Urgentie Groep) een arts meegestuurd kan worden.

Het is en blijft heel erg belangrijk om tijdens lotgenotencontacten het toedienen van de noodspuit te oefenen, zowel voor de patiënt als zijn naasten.

Het artikel is verschenen in de Bijnier van december 2024. (Nederlandse Bijnierverseniging)

Sabine De Vos
Bestuur Bijnier België